

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

SKRIVELSE
2025-02-27

Ärendenummer:
NV-06554-22

Delredovisning av regeringsuppdrag om att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot avfallsbrottslighet

Från Naturvårdsverket, Polismyndigheten,
Åklagarmyndigheten, Kustbevakningen, Tullverket
samt länsstyrelserna i Gävleborgs län, Norrbottens län
Skånes län, Stockholms län och Västra Götalands län

Innehåll

SAMMANFATTNING	5
1. UPPDRAGET	6
2. BAKGRUND	7
2.1 Tidigare uppdrag	7
3. REDOVISNING AV ARBETE UNDER 2024	8
3.1 Problemidentifiering och åtgärdsframtagning med hjälp av workshop	8
3.1.1 Workshoppar	8
3.2 Samverkan och samordning mellan myndigheter och utredningar	9
3.3 Kunskapsuppbyggnad i gruppen	10
3.4 Utbildningar	10
3.4.1 Miljöbrottsrådet har tagit fram en webbutbildning om miljöbrottslighet	10
3.4.2 Länsstyrelsernas utbildningsinsatser	11
3.5 Genomförande av åtgärder från delredovisning 2024	11
3.5.1 Öka kunskaperna om miljöbrottslighet	12
3.5.2 Producentansvarsorganisationerna behöver bättre kännedom om slutlig avfallsmottagare	12
3.5.3 Utökad provtagning	12
3.5.4 Ökad spårbarhet av avfallsflöden	12
3.5.5 Miljötillsyn dygnet runt	14
3.5.6 Ny teknik som stärker tillsynen	14
3.5.7 Bättre kunskap om avfallsklassning	15
3.5.8 Tydliggöra hur stoppregeln kan tillämpas	16
3.5.9 Förverka brottsvinster	16
3.5.10 Gemensam kommunikationsstrategi för att förebygga avfallsbrott	19
3.5.11 Utökad samverkan om lägesbilder	19
3.5.12 Fler myndighetsgemensamma operativa insatser	20
3.5.13 Enklare kontaktväg till Polismyndigheten	20
3.5.14 Utökad publicering av offentlig information	21
4. MYNDIGHETERNAS FÖRSLAG TILL REGERINGEN	22
4.1 Utred hur myndighetsgemensamma behov vid fysiska kontroller kan underlättas genom gemensamma lokaler	22
5. MYNDIGHETERNAS ÅTGÄRDER MOT AVFALLSBROTTLIGHET	24
5.1 Utbilda markägare och entreprenörer om skogsbilvägar och avfall	24
5.2 Ta fram vägledning för funktionskontroller	25
5.3 Utred behovet av platsspecifika miljöriskbedömningar hos REMA	25
5.4 Uppdatera befintlig checklista som används vid kontroller av avfallstransporter på väg	26

5.5	Förbättra tips- och informationshantering om avfallsbrott	26
6.	PLANERAT ARBETE UNDER 2025	28

Sammanfattning

Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Kustbevakningen Tullverket samt Länsstyrelserna i Gävleborgs län, Norrbottens län, Skåne län, Stockholms län och Västra Götalands län, fick i ett regeringsbeslut M2022/00531 från den 16 juni 2022 i uppdrag att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot avfallsbrott: Myndigheterna ska:

- Fortsätta att utveckla den samverkan som har påbörjats och ta initiativ till samverkan med andra myndigheter som eventuellt är berörda.
- Vid behov lämna nödvändiga författningsförslag för att underlätta samverkan, förtydliga eller ändra ansvarsfördelning eller underlätta ett strukturerat informationsutbyte mellan berörda myndigheter inklusive kommunala tillsynsmyndigheter.
- Identifiera eventuella behov av ytterligare förebyggande och andra åtgärder mot illegal avfallshantering som inte tillgodoses genom pågående utredningar eller de uppdrag som i övrigt ingår i detta beslut.

Denna delredovisning beskriver hur arbetet med regeringsuppdraget har bedrivits sedan den senaste delredovisningen i mars 2024, de förslag på åtgärder som projektgruppen tagit fram samt vad som planeras under 2025 och framåt.

Vi redovisar också ett förslag till regeringen om ett utredningsuppdrag som syftar till att omhänderta ett problemområde som inte rymts inom ramen för detta regeringsuppdrag.

Därtill redovisar vi ett antal bedömningar om åtgärder som myndigheterna avser vidta under 2025 och framåt. Förslagen och bedömningarna omfattar hela rättskedjan och omfattar åtgärder för att förebygga avfallsbrott, öka upptäckten av avfallsbrott samt åtgärder för att öka andelen brottsutredningar som leder till lagföring. I redovisningen ingår även förslag på åtgärder för att utveckla myndighetssamverkan mot avfallsbrottslighet.

1. Uppdraget

Denna delredovisning beskriver vad som åstadkommit i regeringsuppdraget sedan den senaste delredovisningen i mars 2024 samt vad som planeras under 2025 och framåt. Uppdraget ska slutredovisas den 1 mars 2026.

Det finns brister i samverkan mellan de myndigheter som är involverade i att bekämpa avfallsbrottsligheten, vilket också framgår av skrivelsen *Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet*¹. Behovet av informations- och kunskapsutbyte är stort mellan berörda myndigheter och det krävs förståelse för varandras roller och ansvar. En djupare samverkan skulle ge ökade möjligheter för berörda myndigheter att dela information och genomföra gemensamma kontroller.

Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Kustbevakningen Tullverket samt Länsstyrelserna i Skåne län, Västra Götalands län, Stockholms län, Gävleborgs län och Norrbottens län fick i ett regeringsbeslut M2022/00531 från den 16 juni 2022 i uppdrag att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot avfallsbrott:

Myndigheterna ska:

- Fortsätta att utveckla den samverkan som har påbörjats och ta initiativ till samverkan med andra myndigheter som eventuellt är berörda.
- Vid behov lämna nödvändiga författningsförslag för att underlätta samverkan, förtydliga eller ändra ansvarsfördelning eller underlätta ett strukturerat informationsutbyte mellan berörda myndigheter inklusive kommunala tillsynsmyndigheter.
- Identifiera eventuella behov av ytterligare förebyggande och andra åtgärder mot illegal avfallshantering som inte tillgodoses genom pågående utredningar eller de uppdrag som i övrigt ingår i detta beslut.

Deltagarna i arbetsgruppen kommer från de tio myndigheterna och har lång erfarenhet av frågor relaterade till avfallsbrottslighet inom sina respektive myndigheter.

---

¹ Regeringen. *Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet - Redovisning av regeringsuppdrag (M2021/00438)*. NV-02193-21.(2021).

2. Bakgrund

2.1 Tidigare uppdrag

Regeringen beslutade i februari 2021 att ge Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Åklagarmyndigheten och länsstyrelserna i Gävleborgs, Norrbottens, Skåne, Stockholms och Västra Götalands län i uppdrag att redovisa en lägesbild av den illegala avfallshanteringen samt redovisa förslag på åtgärder för att ytterligare förebygga och förhindra avfallsbrottslighet. Uppdraget redovisades den 7 mars 2022 genom skrivelsen Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet (M2021/00438). Det uppdrag som nu givits till myndigheterna baseras på den lägesbild och de förslag till åtgärder som föreslogs i den skrivelsen.

3. Redovisning av arbete under 2024

Under 2024 har de myndigheter som ingår i regeringsuppdraget fortsatt arbetet med att ta fram en samlad och uppdaterad bild av de hinder som finns för att effektivt kunna förebygga, upptäcka och lagföra avfallsbrottslighet. Projektgruppens samlade bild har sedan varit utgångspunkt för de förslag på åtgärder som tagits fram inom ramen för uppdraget. Under arbetet har projektgruppen haft löpande kontakt med andra myndigheter och utredningar som hanterar frågor med kopplingar till projektgruppens uppdrag. Som exempel kan nämnas Miljöstraffrättsutredningen (M 2022:04)² och Utredningen om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter (Ju 2023:22). För att skapa en än bredare kunskap i projektgruppen har externa och interna föreläsare inom avfallsbrottsområdet medverkat på gemensamma myndighetsmöten.

3.1 Problemidentifiering och åtgärdsframtagning med hjälp av workshop

Under 2024 har två workshoppar hållits med syfte att identifiera hinder och ta fram lösningar som motverkar avfallsbrott.

3.1.1 Workshoppar

Den första myndighetsgemensamma workshoppen (18 april) syftade till att ta fram idéer till innehåll i en kommunikationsstrategi, dels riktad till allmänheten, dels riktad till näringsidkare i branscher där det förekommer avfallsbrottslighet. Syftet var att ta fram idéer om hur fler tips skulle kunna komma in till tillsynsmyndigheter respektive brottsbekämpande myndigheter. Det andra temat under workshoppen var att utreda ansvar och roller i gränslandet mellan tillsyn och brottsutredning i syfte att hantera oklarheter som kan underlätta för avfallsbrottslighet.

Den andra myndighetsgemensamma workshoppen (22–23 maj) handlade om att identifiera och förebygga sådana avfallsbrott som kan bli följderna av nya avfallsflöden och ändrade regler på avfallsområdet. Det andra temat var att precisera och prioritera de åtgärder som identifierades i en workshop om gränslandet mellan tillsyn och brottsutredning samt en workshop om effektivare tipsflöden och ökat antal tips.

---

² Sveriges riksdag. *Miljöstraffrättsutredningen (M 2022:04)*, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/kommitteberattelse/miljostraffrattsutredningen-m-202204_hab2m04/ (hämtad 2024-11-22).

3.2 Samverkan och samordning mellan myndigheter och utredningar

Under året har flera av myndigheterna i regeringsuppdraget också deltagit i OB-satsningens³ projekt Vital. Vital kompletterar detta regeringsuppdrag genom att projektet utvecklar och testar operativa och innovativa åtgärder mot avfallsbrottlighet, med fokus på effektivare myndighetssamverkan.

Samverkan har också skett med Miljöbrottsrådet och uppdragsmyndigheterna har aktivt bidragit till den utbildning och informationsmaterial som tagits fram och som beskrivs i avsnitt 3.4.

Ett möte har hållits med Utredningen om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter (Ju 2023:22) i syfte att bidra till och samordna oss med utredningens förslag. Utredningen har därefter lämnat en delredovisning genom betänkandet ”Ökat informationsutbyte mellan myndigheter - Behov och föreslagna förändringar” (SOU 2024:63).

En viktig parallellt pågående utredning är Miljöstraffrättsutredningen (M 2022:04). Utredningen har bjudits in att berätta om sitt arbete på projektgruppens möten och även deltagit i de workshoppar som genomförts. Syftet med samordningen har varit att undvika dubbelarbete samt att bidra med kunskap till respektive utredning.

Ett viktigt område som vi arbetat med inom ramen för uppdraget är kartläggning av de samverkande myndigheternas informationsmängder. Naturvårdsverket, Tullverket, Polismyndigheten och Kustbevakningen och de fem länsstyrelserna har redovisat de informationsmängder myndigheterna har som är relevanta för arbetet mot avfallsbrottlighet. Syftet med redovisningen har varit att ge de andra myndigheterna information om vilka data som finns hos respektive myndighet och på så sätt underlätta ett mer effektivt utlämnande av uppgifter från myndigheterna.

Inom ramen för uppdraget har en utredning genomförts för att få klarhet i hur avfallsbedömning görs i olika länder. Frågor har därför ställts till Eurojust som är EU:s byrå för straffrättsligt samarbete.⁴ Svaren på frågorna har gett värdefull information om hur bedömningen görs i andra länder inom EU.

Vi har följt arbetet med och bidragit aktivt till Naturvårdsverkets projekt om en *Komparativ studie av de nordiska tillsynssystemen* som initierats inom ramen för det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet under 2024. Deltagare från den myndighetsgemensamma satsningen har bland annat lämnat förslag på intervjufrågor till konsultföretaget som genomfört studien och även deltagit i en workshop om tillsynssystemet i Norden inom ramen för det nordiska projektet.

Vi har under året också haft dialog med Boverket om bygg- och rivningsavfall och hur det hanteras i allmänhet och i Uppdraget att utveckla arbetet med

³ Polismyndigheten. *Myndighetsgemensam satsning mot organiserad brottslighet*. <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/organiserad-brottslighet/myndighetsgemensam-satsning-mot-organiserad-brottslighet/> (hämtad 2024-11-22)

⁴ Eurojust. *About us*. <https://www.eurojust.europa.eu/about-us> (hämtad 2024-11-22).

omställningen till en cirkulär ekonomi i byggsektorn.⁵ Syftet har varit att undersöka möjligheten att motverka eller försvåra illegal hantering av bygg- och rivningsavfall.

3.3 Kunskapsuppbyggnad i gruppen

Till några av projektgruppsmötena har externa föreläsare bjudits in för att bidra med nya perspektiv och ge inblick i närliggande processer inom andra myndigheter i Sverige.

Ett föredrag har hållits av miljöjuristen Jonas Christensson med mångårig erfarenhet av arbete med tillsynsfrågor.

Ett möte har hållits med en representant för ett av de sju center mot arbetslivskriminalitet (AKC). AKC är ett myndighetsgemensamt uppdrag, skapat som följd av två regeringsuppdrag⁶ och som syftar till att stärka arbetet mot fusk och brottslighet i arbetslivet. På mötet berättade representanten om arbetet inom AKC:erna, deras uppdrag samt informerade om de regionala center mot arbetslivskriminalitet som håller på att utvecklas. Två av de länsstyrelserna som är del av projektgruppen har inlett samarbete med de regionala arbetslivskriminalitetscentren.

3.4 Utbildningar

3.4.1 Miljöbrottsrådet har tagit fram en webbutbildning om miljöbrottslighet

Under 2024 har fem myndigheter tillsammans tagit fram en utbildning om miljöbrottslighet på initiativ av Nationella miljöbrottsrådet. Arbetsgruppen har bestått av representanter från Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, länsstyrelser och Brottsförebyggande rådet (BRÅ). Naturvårdsverket har samordnat arbetet.

Syftet med utbildningen är att:

- Tillsynsmyndigheterna får en ökad kunskap om de olika myndigheternas roller, ansvar och befogenheter i samband med en straffsanktionerad regelöverträdelse samt en ökad förmåga att effektivt hantera överträdelser.
- Höja kvalitén på anmälningar om misstanke om brott.

---

⁵ Regeringen. *Uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i byggsektorn*, Diarienummer: Fi2019/01146, Fi2022/00506.(2020).

⁶ Regeringen. *Uppdrag om metodutveckling för myndighetsgemensam kontroll för att motverka fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet*, A2017/02422 och *Uppdrag om fortsatt myndighetssamverkan för att motverka fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet*, A2021/00085.

- Att regional miljöbrottssamverkan utvecklas mot en operativ samverkan i syfte att förebygga och lagföra miljöbrottslighet.

Målgrupp för utbildningen är i första hand miljöinspektörer och handläggare på kommuner och länsstyrelser, men utbildningen kan även vara till nytta för polisens miljöbrottsutredare eller andra som kommer i kontakt med miljöbrottslighet.

Utbildningen består av totalt 14 fristående avsnitt, där några är uppdelade i två delar, om cirka tio minuter vardera. Avsnitten är tänkta att fungera både som utbildning och diskussionsunderlag. Materialet kan till exempel användas som utbildning inför eller som diskussionsunderlag vid regional miljöbrottssamverkan som samordnas av länsstyrelserna.

Utbildningen har publicerats på Naturvårdsverkets webbplats.

3.4.2 Länsstyrelsernas utbildningsinsatser

De fem länsstyrelserna i uppdraget har gjort insatser för att sprida arbetssätt, erfarenheter och kunskaper från arbetet med detta regeringsuppdrag, till övriga länsstyrelser. Samtliga avfallsbrottssamordnare ses ungefär sex gånger per år genom digitala möten. På mötena delar man goda exempel och lyfter utmaningar samt tar in föreläsare för inspiration och kunskapsuppbyggnad. Bland annat har en föreläsning hållits av Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten om ekonomisk brottslighet inom illegal avfallshantering. Utbildningen har spelats in och distribuerats till samtliga länsstyrelser som sedan skickat vidare till sina kommuner.

Insatser görs också för att förbättra samverkan mellan länsstyrelserna och nationella myndigheter. Tema för samverkan har varit Naturvårdsverkets nya vägledning om illegal avfallshantering, kompetenshöjande insatser med stöd av Åklagarmyndigheten frågor som rör tillsynsarbetet mot illegal avfallshantering och hur man bör resonera vid upprättande av åtalsanmälningar. I utbildningssatsningen har även ingått en föreläsning om korruption och otillåten påverkan.

Många av länsstyrelserna har också spridit sina erfarenheter till kommunerna via kommunbesök i respektive region för att kunskapshöja kommunerna i frågor om illegal avfallshantering.

Ett flertal länsstyrelser har under 2024 medverkat i ett miljösamverkansprojekt om illegal avfallshantering. Det har bland annat resulterat i ett handläggarstöd som kompletterar Naturvårdsverkets befintliga vägledning om illegal avfallshantering.

3.5 Genomförande av åtgärder från delredovisning 2024

I detta avsnitt beskrivs genomförandet av de 14 bedömningar om åtgärder mot avfallsbrott som delredovisades i mars 2024. Bedömningarna rör åtgärder där beslut inte behöver fattas av regeringen.

3.5.1 Öka kunskaperna om miljöbrottslighet

Behovet av ökad kompetens på miljöbrottsområdet är delvis en följd av hur miljöbrottsligheten har utvecklats under de senaste åren, men även till följd av att EU:s reviderade Miljöbrottsdirektiv ställer krav på högre kompetens än den som finns inom myndigheterna idag. Vi avser följa hur Polismyndigheten och övriga myndigheter ser över behov och möjligheter att genomföra utbildningssatsningar på miljöbrottsområdet. Den polisutbildning som startades 2023, Baskurs Miljöbrott för polisanställda och åklagare, har under 2024 utökats med fler platser.

Avfallsbrottslighet är svår att upptäcka och det är ofta i transportkedjan, framför allt vid kontroller av tung trafik, illegal avfallshantering kan uppdagas.

Trafikpolisverksamheten har en nyckelroll i det operativa arbetet mot illegala avfallstransporter, men saknar särskild utbildning på området. Polismyndigheten hanterar därför frågan om behovet av en särskild utbildningssatsning riktad mot trafikpolisverksamheten och mot polisanställda som ansvarar för gränskontroller.

De som ofta kommer i kontakt med en illegal avfallstransport och som kan initiera rätt förstahandsåtgärder är poliser i yttre tjänst. Det pågår ett arbete med att se över hur nödvändig kompetens på området ska förmedlas till poliser under deras grundutbildning, alternativt under den första tiden i respektive polisregion.

3.5.2 Producentansvarsorganisationerna behöver bättre kännedom om slutlig avfallsmottagare

I förra årets delredovisning framhölls att det inom Naturvårdsverkets vägledning om producentansvar bör inkluderas information som betonade vikten av att producentansvarsorganisationer känner till vem som är slutlig mottagare för avfall som samlas in och behandlas inom deras respektive ansvarsområde. Detta gäller inte minst i de fall då det sker ett byte av slutlig mottagare. Informationen är särskilt relevant för avfallstyper inom producentansvaret där det finns en förhöjd risk för illegal hantering, till exempel för elutrustning och fordon. Mot denna bakgrund har nu en kortfattad information tagits fram och publicerats på Naturvårdsverkets hemsida för vägledning om producentansvaret.

3.5.3 Utökad provtagning

Myndigheterna har under året påbörjat en utredning för att undersöka vilka möjligheter tillsynsmyndigheterna redan idag har att ta ut en avgift för provtagning och analyskostnader. Vi har bland annat haft möten med relevanta aktörer och avser att fortsätta dialogen under 2025. Under kommande år fortsätter arbetet för att avgöra om författningsstöd saknas för full kostnadstäckning. Om författningsstöd saknas avser vi utreda om det bör finnas en sådan möjlighet, samt vilka författningsändringar som därmed kan behövas. Resultatet kommer att levereras som ett underlag till redovisningen 2026.

3.5.4 Ökad spårbarhet av avfallsflöden

I delredovisningen 2024 bedömde myndigheterna att det behövs effektivare digitala system och ökad spårbarhet av avfallsflöden, samt att stöd behöver utvecklas för automatisk analys. Naturvårdsverket har arbetat vidare med att undersöka möjligheterna till förbättrad spårbarhet via avfallsregistret och på andra sätt.

I september 2024 presenterades en ny uppdaterad tillsynsvägledning⁷ riktad till de som bedriver tillsyn mot verksamheter som omfattas av anteckningsskyldighet och skyldighet att rapportera farligt avfall till avfallsregistret. I den finns ett särskilt avsnitt om hur man kan gå till väga för att spåra misstänkt illegal avfallshantering med hjälp av avfallsregistret.

I dagsläget finns det ingen enkel lösning på plats där tillsynsmyndigheterna kan ta del av innehållet i avfallsregistret. Många tillsynsmyndigheter upplever att det är krångligt och tidskrävande att begära ut uppgifter via Naturvårdsverkets kundtjänst, vilket försvårar tillsynen. Naturvårdsverket jobbar nu på att ta fram en webbaserad lösning för att underlätta åtkomst och utsökning i registret för tillsynsmyndigheterna. Den beräknas finnas på plats under första halvåret 2025.

Under våren 2024 deltog Naturvårdsverket tillsammans med Skatteverket och Bolagsverket i 2024 års eSam-hackaton⁸, med laget ”Avfallsdetektiverna” och vann med ett systemkoncept benämnt ”renare avfall”. Huvudfokus i konceptet är att ge tillsynsmyndigheterna ett kraftfullt verktyg mot avfallsbrottsligheten.

Systemkonceptet innehåller en stegvis utveckling där en huvudbyggsten är ett skifte från att rapportera i efterhand till att i stället samla in data om avfallstransaktioner i nära realtid, ”när det händer”.

Naturvårdsverket kommer i det fortsatta arbetet att utreda hur ett sådant skifte i datainsamling skulle kunna ske. Detta då myndigheten redan idag samlar in de största mängderna av denna typ av data.

Tillsammans med datamängder från andra berörda myndigheter, allmänheten och branschen avser initiativet att skapa ett tillsynsverktyg med en analysfunktion bland annat bestående av en AI-komponent. Verktuget förutses vara självlärande och ha möjlighet att identifiera potentiellt intressanta tillsynsobjekt, vilket innebär att tillsynen kan riktas in mot särskilt problematiska verksamheter och platser.

Under hösten 2024 startar eSam ett initiativ med Naturvårdsverket som utsedd så kallad färdledare, där myndigheterna tillsammans utreder förutsättningarna för att i samverkan realisera systemkonceptet. Ett parallellt samarbete med branschen avses att skapas under initiativets gång för att hämta in deras synpunkter på de föreslagna lösningarna.

---

⁷ Naturvårdsverket *Avfallsregistret*, <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/avfall-farligt-avfall/avfallsregistret/>, (hämtad 2024-11-22).

⁸ eSam är ett program för offentlig samverkan mellan 41 myndigheter för ökad digitalisering.

3.5.5 Miljötillsyn dygnet runt

Under 2024 har arbetet med att undersöka förutsättningarna för ökad kommunal tillgänglighet i tillsynen påbörjats.

Arbetet omfattar två delar, dels planerade tillsynsinsatser utanför ordinarie arbetstid, dels ökad tillgänglighet. Vad gäller planerade tillsynsinsatser utanför ordinarie arbetstid är bedömningen att detta redan görs, utifrån respektive kommuns resurser samt deras behov- och riskbedömning.

Den andra delen handlar om ökad tillgänglighet, vilket kan jämföras med länsstyrelsernas nationella beredskapstelefon för gränsöverskridande avfallstransporter. I denna del är det viktigt att ta hänsyn till respektive kommuns förutsättningar och behov, eftersom detta varierar mycket mellan landets kommuner. För många mindre kommuner kan det vara en stor utmaning att hitta resurser för att bemanna en beredskapstelefon löpande över tid. Det kan dessutom finnas svårigheter att bemanna telefonen med rätt kompetens eftersom de små kommunerna ofta har få anställda som jobbar med denna typ av frågor. Gruppen har diskuterat möjligheten att bemanna en beredskapstelefon med hjälp av tjänsteman i beredskap (TiB), men det har inte ansetts rimligt eftersom det skulle krävas en relativt omfattande utbildning för TiB-handläggaren. För att ändå öka möjligheterna för tillsynsmyndigheterna att få relevant stöd att agera skyndsamt i när de hanterar brådskande tillsynsärenden bedöms kunskapshöjande åtgärder som riktar sig mot Polismyndigheten och andra aktörer som mer genomförbara i närtid. Det har genomförts regionala informationsinsatser på temat illegala avfallstransporter inom Polismyndigheten. Planer finns på att fortsätta med dessa informationsinsatser i samtliga polisregioner. Om så sker kommer det att bidra till att det finns fler poliser med kunskap om avfallsbrottslighet och illegala avfallstransporter även utanför ordinarie arbetstid.

Arbetet med att analysera behov och möjligheter för att öka tillgängligheten i brådskande tillsynsärenden fortsätter under 2025.

3.5.6 Ny teknik som stärker tillsynen

En inventering av vilken teknik som kommuner, länsstyrelser och samverkande organisationer redan har tillgänglig, samt vilka behov av ny teknik som finns, har gjorts via en enkät. Syftet med enkäten var att undersöka vilken teknik och annan utrustning som skulle kunna användas av tillsynsmyndigheter för att förbättra tillsynen och tillsynsvägledningen inom avfallsområdet.

Enkätresultat grundar sig på svar från 79 kommuner i fem län: Gävleborgs, Norrbottens, Stockholms, Skåne och Västra Götalands län, de fem lärens länsstyrelser, Polismyndigheten, Kustbevakningen, Tullverket, Strålsäkerhetsmyndigheten, Skogsstyrelsen och Räddningstjänsten. Förutom inventeringen undersökte länsstyrelser även möjligheter att låna utrustning mellan myndigheter.

Svarsfrekvensen från de kommunala tillsynsmyndigheterna var 60 %. De vanligaste hjälpmedlen som kommunerna använder är GIS-teknik,

provtagningsutrustning och drönare. GIS och drönare används av några kommuner exempelvis för att skapa översiktsbilder och kartor, men även för att identifiera avfall eller mäta volymer av massor. Andra tekniker och verktyg som används inkluderar asfaltspray, XRF-mätare, inspektionskameror, värmekameror, övervakningskameror samt appar för rapportering av olovlig avfallstippning.

Även om vissa kommuner använder drönare för att exempelvis beräkna volymer av massor, har andra kommuner uppgett att det fortfarande finns ett stort behov av denna teknik och metod. Mer information om tekniker, användningsområden och regler kommer att redovisas i ett samlat dokument som färdigställs under 2025.

Kommunerna kan samverka om myndighetsutövningen (tillsyn enligt miljöbalken) enligt reglerna om avtalssamverkan i kommunallagen, 9 kap. 37 § kommunallagen. De reglerna innebär inget undantag från reglerna om upphandlingsskyldighet (prop. 2017/18:151 s. 37 f.) Kommunerna kan gemensamt upphandla den utrustning som behövs eller, om utrustningen redan finns hos en kommun, kan den kommun som behöver utrustning hyra den av den andra kommunen förutsatt att värdet inte överskrider direktupphandlingsgränsen. Värdet beräknas enligt regler i 5 kap LOU men kan förenklat sägas innebära att det går bra att hyra för 700 000 kr per år utan krav på konkurrensutsättning.

Resultatet ska utgöra grunden för ett kommunikationsarbete under 2025 med målsättning att informera om vilka tekniska hjälpmedel som finns hur de kan användas i tillsynen samt vilka möjligheter det finns att låna dem av andra tillsynsmyndigheter. I begränsad utsträckning informerar vi även om vilka myndigheter som har vilken teknik.

3.5.7 Bättre kunskap om avfallsklassning

I förra årets redovisning gjordes bedömningen att tillsynsmyndigheterna behöver bättre kunskap och vägledning avseende klassning av avfall för att öka möjligheterna att förebygga, upptäcka och motverka avfallsbrottslighet.

Naturvårdsverket avser göra en översyn och utveckling av den befintliga vägledningen på området, och har därför under året börjat undersöka hur behovet ser ut hos tillsynsmyndigheterna. Syfte är att få en fördjupad bild av vilken information som saknas och efterfrågas. Frågan har aktualiserats i olika forum både internt och externt. Som exempel kan nämnas att frågan lyfts under Naturvårdsverkets seminarieturné om vägledningen för tillsyn mot illegal avfallshantering, samt i diskussioner gällande masshantering och jordtillverkning. Det har bland annat framkommit att det efterfrågas ytterligare vägledning gällande avfall med speglade koder, det vill säga avfallstyper som kan klassas som antingen farligt eller icke-farligt avfall beroende på dess innehåll. Kunskapen är av stor betydelse för att tillsynsmyndigheterna ska kunna kontrollera om en verksamhetsutövare har gjort en korrekt klassning eller inte. Naturvårdsverket avser att arbeta vidare med frågan under 2025 och då utveckla den befintliga vägledningen på området.

3.5.8 Tydliggöra hur stoppregeln kan tillämpas

Naturvårdsverket har inlett arbetet med att utveckla tillsynsvägledning för att tydliggöra hur stoppregeln lämpligast ska tillämpas. Att tillsynsmyndigheter kan förbjuda/stoppa en verksamhet inom miljöbalkens område är avgörande för att, när så krävs, kunna skydda människors hälsa och miljön och för att förhindra eller minimera stora irreversibla skador i miljön. Myndigheterna har därför inom ramen för uppdraget utrett och analyserat hur tillsynsmyndigheters beslut om föreläggande eller förbud av verksamheter som haft till syfte att stoppa pågående verksamheter har stått sig vid en överprövning. Detta avser praxis avseende såväl tillståndspliktiga som anmälningspliktiga verksamheter, men även avseende så kallade U-verksamheter det vill säga verksamheter som varken är tillstånds- eller anmälningspliktiga. Resultatet av utredningen visar att befintlig lagstiftning i avgörande delar framstår som tillräcklig och att det främst är myndigheternas tillämpning av befintligt regelverk som brister i vissa fall. En bedömning har därför gjorts om att det finns ett behov av ytterligare vägledning för att dels minska risken för formaliafel, dels tydliggöra för hur regelverket kan användas och när. Naturvårdsverket har mot bakgrund av detta för avsikt att under 2025 ta fram sådan kompletterande vägledning för att tydliggöra och exemplifiera användningen av befintligt regelverk.

3.5.9 Förverka brottsvinster

Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål vid Åklagarmyndigheten (REMA) påbörjade i april 2024 ett särskilt projekt för att bättre fånga upp möjliga förverkandefrågor i den löpande ärendehantering. Det finns tre olika former av förverkanden, förverkanden av brottsvinster, utökat förverkande och den nyligen införda förverkandeformen självständigt förverkande. Alla formerna har olika förutsättningar för att kunna tillämpas. Den förverkandeform som främst är aktuell i samband med utredningar av miljöbrottslighet är förverkanden av brottsvinster. Syftet är att förverka den förtjänst som brottet (här miljöbrottsligheten) gett upphov till och det ska finnas en koppling mellan vinsten och ett konkret brott.

Traditionellt har förundersökningsåtgärder primärt fokuserat på utredningen om brottet. Frågor om eventuella särskilda rättsverkningar i form av förverkanden har i stor utsträckning setts som sekundära och något som kan hanteras under hand i ett senare skede. Det finns dock flera skäl till att redan initialt i en brottsutredning ta ställning till förverkandefrågor och behovet av en finansiell utredning. En sådan kan i många fall bidra till utredningen av själva brottet genom att följa penningströmmar och ge en tydligare bild av motiv och gärningspersoner. Vidare kan det finnas anledning att tidigt i en utredning säkerställa en kommande betalningsskyldighet genom straffprocessuella tvångsmedel.

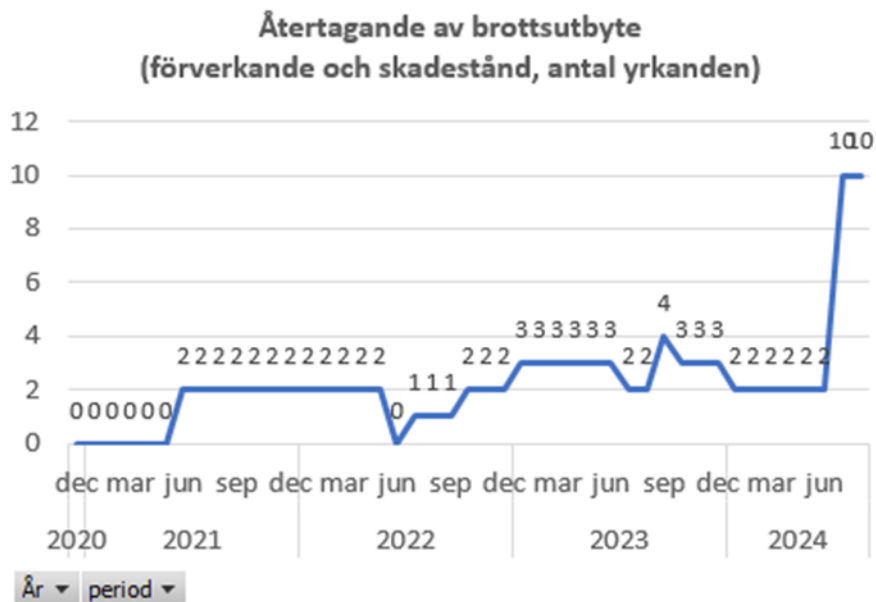
Frågor om att i högre utsträckning uppmärksamma möjliga förverkandeyrkanden har under ett par decennier lyfts fram inom Åklagarmyndigheten genom bland annat olika seminarier och riktade utbildningar. Vad gäller miljöbrottslighet förstärktes detta arbete på ett mer konkret och tydligt sätt i oktober 2021 då REMA

rekryterade en egen åklagarrevisor. Uppgifterna för denne är huvudsakligen att stötta åklagarna i frågor om finansiella utredningar och behovet av sådana.

Det särskilda projektet innefattar en löpande rutin som innebär att åklagarna redan vid första bedömningen av ett nytt ärende genom ett enkelt formulär dokumenterar ett ställningstagande till behovet av att inkludera en finansiell utredning i brottsutredningen. Syftet är att frågor om potentiella förverkanden eller skadestånd rutinmässigt ska uppmärksammas i förundersökningens initiala skede.

Den nya rutinen har verkat i endast i 6 månader. Det är därför för tidigt att redovisa ett slutresultat i form av yrkade förverkanden eller skadestånd. Nedanstående graf visar dock på en ökning av antalet yrkanden som dock hänför sig till totalt fyra ärenden och därmed inte kan ses som ett tillräckligt statistiskt underlag för en trend. (Antal 10 på rullande 12 månader).

Figur 1 Återtagande av brottsutbyte

Däremot är det möjligt att redovisa att antalet finansiella utredningar har ökat kraftigt från år 2021 (16) fram till idag (64) på årlig basis. Det är en ökning som således påbörjades redan innan projektet inleddes men som fortsatt att öka.

Det är därmed svårt att i detta tidiga skede bedöma effekten av just projektet.

Figur 2 Finansiella utredningar

Projektet med dokumenterade ställningstaganden till behovet av finansiella utredningar kommer att fortgå tills vidare. Det bör under det kommande året 2025 kunna avläsas vilken effekt projektet har och om det kan antas bidra till en ökning av framställda yrkanden. Det är också för tidigt att nu redovisa framgångsfaktorer avseende arbetsmetoder och beräkning av brottsvinster.

Vidare är slutresultatet beroende av utredningsverksamhetens samlade insatser som bland annat innefattar att Polismyndigheten har kapacitet att genomföra de finansiella utredningsåtgärder som åklagarna anvisar. Projektet måste således ses i ett längre perspektiv. De nu berörda frågorna om antalet yrkanden, arbetsmetoder och beräkningsmodeller bör dock kunna avläsas med start under 2025.

Miljöbrottslighet lagförs huvudsakligen genom företagsbot (ca 70 %). Tillsammans med arbetsmiljöbrotten sätter det miljöbrotten i en särställning i förhållande till andra brottsområden. Företagsböter är liksom förverkanden en särskild rättsverkan av brott. I de fall ett förverkande avser brottsvinster så handlar det i likhet med en företagsbot om en betalningsskyldighet. Ett sådant krav på betalning kan också uppkomma genom skadeståndsskyldighet. När sådana betalningsskyldigheter åläggs samma person och staplas på varandra finns möjlighet för domstolarna att jämka företagsboten utifrån att den samlade reaktionen på brottsligheten inte får bli oproportionerligt sträng (36 kap. 10 § brottsbalken). Sådan jämkning ska visserligen ske undantagsvis men i de fall ett förverkande av brottsvinster avser förhållandevis stora belopp finns dock anledning att ta i beräkning att företagsboten inte kommer att dömas ut enligt sitt fulla sanktionsvärde. Det kan därför i vissa fall finnas anledning att ta en sådan förmodad jämkningseffekt i beaktande utifrån kravet på en effektiv resursanvändning. Så kan vara fallet till exempel om åklagaren bedömer att det man skulle vinna på ett förverkandeyrkande till väsentlig del skulle förloras genom en jämkning av företagsboten samtidigt som den finansiella utredning som skulle krävas för ett förverkandeyrkande bedöms vara

omfattande. I vilken utsträckning sådana hänsyn kan komma att göra sig gällande beror på den fortsatta utvecklingen i rättspraxis i jämningsfrågan.

3.5.10 Gemensam kommunikationsstrategi för att förebygga avfallsbrott

Två utkast på kommunikationsstrategier har tagits fram genom workshoparbete med hela projektgruppen. Den ena strategin berör arbetet med att få in fler tips från verksamma i näringslivet i avfallsbrottsutsatta branscher. Syftet är att få in fler tips till alla berörda myndigheter för tillsyn och underrättelse och för att bygga bättre lägesbilder. I strategin listas prioriterade branscher, möjliga kommunikationsvägar, mottagare och lämpliga budskap. Arbetet med en strategi för riktad kommunikation fortsätter under 2025.

Den andra strategin berör arbetet med att få in fler tips från allmänheten om avfallsbrott. I strategin listas prioriterade undergrupper av allmänheten, möjliga kommunikationsvägar och lämpliga budskap och tidpunkter. Arbetet med en strategi för riktad kommunikation fortsätter under 2025.

3.5.11 Utökad samverkan om lägesbilder

Inom ramen för regeringsuppdraget har ett pilotprojekt om strukturerad samverkan initierats för ökad samverkan avseende bland annat gemensamma lägesbilder på miljöbrottsområdet. Polismyndighetens nationella operativa avdelning (Noa) haft en sammanhållande roll. Pilotprojektet drivs av länsstyrelserna i Skåne respektive Norrbotten, i samarbete med Polisregionerna Syd respektive Nord. Syftet är att ta fram en modell för strukturerad samverkan på miljöbrottsområdet mellan länsstyrelsen och Polismyndigheten. Samverkan kommer även ske med andra myndigheter med ansvar inom miljöbalkens område, när det uppstår behov. Projektet syftar till att utifrån respektive läns behov och förutsättningar arbeta fram strukturer för regional samverkan så att myndigheterna, med särskilt fokus på kommunalt deltagande, gemensamt kan förebygga, upptäcka och utreda miljöbrottslighet mer effektivt. Projektet kommer bland annat arbeta med att ta fram gemensamma lägesbilder. Samverkan kan även komma att synliggöra för andra myndigheter vilka uppgifter brottsbekämpningen har behov av, samt vilka eventuella hinder som orsakar att brottsbekämpningen inte får dessa uppgifter idag.

Pilotprojektet ska pågå under den tid som regeringsuppdraget pågår, dvs längst till april 2026. Detta med syfte att i slutrapporten kunna lämna ett förslag på hur en strukturerad samverkan bör vara utformad för att ge mest effekt. En utvärdering ska göras av en arbetsgrupp innan ett eventuellt förslag lämnas.

Om myndighetsgemensamma lägesbilder på miljöbrottsområdet tas fram på ett strukturerat och regelstyrt sätt blir det ett bra bidrag till kommunernas planering av det brottsförebyggande arbetet i stort. Dessutom ges miljöbrotten en större plats i planeringen av brottsförebyggande åtgärder. En mer strukturerad samverkan och framtagande av lägesbilder tydliggör vilka resurser som behövs för att kunna motverka avfallsbrottslighet och att det görs tillsynsplanering med stöd av en konkretiserad bild av brottsområdet.

3.5.12 Fler myndighetsgemensamma operativa insatser

Länsstyrelsen åtog sig att under 2024 verka för fler myndighetsgemensamma operativa insatser. Under året har representanterna i regeringsuppdraget från länsstyrelsen informerat övriga länsstyrelser om samarbetet med Center mot arbetslivskriminalitet (AKC). Informationen har gått ut i en nationell samverkansgrupp där de flesta länsstyrelser är representerade. Ett flertal länsstyrelser har etablerat ett samarbete med AKC där man bland annat utför operativa myndighetsgemensamma tillsynsbesök. Under hösten 2024 kommer länsstyrelserna i regeringsuppdraget att följa upp med övriga länsstyrelser om kontakt upprättats med deras respektive AKC.

Under hösten 2024 har länsstyrelserna i regeringsuppdraget ställt frågor till övriga länsstyrelser om de tagit kontakt med sin AKC samt om samverkan upprättats och i så fall vilken typ av samverkan. Av 21 länsstyrelser svarade 18, Nio av dem hade tagit kontakt med AKC i sin region. Av de nio hade åtta fått kontakt. Sju av dessa har inlett samverkan i olika former, bland annat med operativa insatser, upprättat en kontaktväg, bestämt olika mötesformer och genomfört någon gemensam träff. Länsstyrelserna i regeringsuppdraget kommer att fortsätta arbeta för samverkan med AKC under 2025.

3.5.13 Enklare kontaktväg till Polismyndigheten

Inom Polismyndigheten hanteras ett förslag om en samlad kontaktyta för att underlätta kunskapsutbyte och framtagandet av lägesbilder, effektivisera utredningsarbetet och det brottsförebyggande arbetet samt att förmedla kontakter i operativa ärenden i respektive Polisregion. Detta kan till exempel ske genom så kallade miljöbrottsamordnare. Uppdragsmyndigheterna kommer att följa arbetet med förslaget under 2025 och se om utfallet eventuellt kan kopplas till att motsvarande kontaktytor på tillsynsmyndigheter.

Även om det inom Polismyndighetens regioner gjorts framsteg avseende hantering av miljöbrottslighet under senare år finns det ett behov av mer effektiv samverkan mellan externa aktörer och polis för att ytterligare höja kvalitén och effektiviteten i hanteringen av miljöbrottslighet. Miljöbrottsligheten har under senare år blivit mer organiserad och komplex. För att förebygga och upptäcka miljöbrott och för att nå framgång i utredningsarbetet krävs i allt högre grad ett nära samarbete mellan Polismyndigheten och de myndigheter som har tillsynsansvar kopplade till miljöbalken. Exempel på samverkande myndigheter är kommunernas miljökontor, länsstyrelser, Tullverket, Kustbevakningen, Kemikalieinspektionen och Skogsstyrelsen, men även med andra externa aktörer som konsultföretag och universitet.

3.5.14 Utökad publicering av offentlig information

Arbetet har inletts med att utreda och hantera hur offentlig information mer systematiskt kan publiceras på internet, i syfte att underlätta delning av information mellan myndigheterna.

Naturvårdsverket har kanaliserat detta utredningsarbete via ett regeringsuppdrag till Naturvårdsverket och andra myndigheter, om ett nytt system för företagens miljörapportering som ska redovisa i februari 2025.⁹ Anledningen till att arbetet hanteras via ett annat regeringsuppdrag är för att frågeställningarna och de berörda informationsmängderna är likartade.

Därutöver kan också nämnas att denna typ av automatisk publicering av handlingar även ingår i det tidigare nämnda systemkonceptet ”renare avfall” (se 3.5.4). Frågan kommer därför även att arbetas vidare med inom ramen för det initiativet.

---

⁹ Regeringen. *Nytt system för företagens miljörapportering uppdrag i Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2024*, KN2023/04639, KN2023/04581, KN2023/04564 m.fl. (2023).

4. Myndigheternas förslag till regeringen

I detta avsnitt beskrivs förslag på åtgärder till regeringen om avfallsbrott som tagits fram av de tio uppdragsmyndigheterna under 2024.

4.1 Utred hur myndighetsgemensamma behov vid fysiska kontroller kan underlättas genom gemensamma lokaler

Myndigheterna föreslår att regeringen låter utreda hur myndighetsgemensamma lokaler kan tillskapas där myndigheter, som samverkar kring tillsyn av gränsöverskridande avfallstransporter, kan utföra fysiska kontroller. I första hand för att testa funktion på föremål och ämnen, men även kunna utföra enklare tester på avfallsslag för att fastställa om det är en illegal avfallstransport eller inte. Förslaget kan med fördel samordnas med förslaget i delredovisningen 2024 om att utreda gemensamma lokaler för beslag.

Motivering av förslaget: Vid föregående redovisning föreslogs en utredning i syfte att ta fram ett system med förvaringsplatser för tillfällig förvaring av avfall som omhändertagits, beslagtogs eller kvarhållits av en myndighet.¹⁰ Myndigheterna, främst länsstyrelser, Polismyndigheten och Tullverket, ser därutöver ett behov av att även myndighetsgemensamma lokaler tillhandahålls där myndigheten kan lasta ur gods från container, fordon eller trailers för att kunna se vad transporten faktiskt innehåller. Det finns även ett behov av att i samband med detta kontrollera funktion och ta prover på innehållet. Avsaknad av plats för en sådan mer ingående undersökning försvårar inspektionsarbetet, men också den bevissäkring som behövs för de brottsbekämpande myndigheternas arbete. Det finns rättsliga osäkerheter och andra hinder för att tillskapa dessa lokaler som motsvarar de som beskrivits för ytor för beslag som beskrevs i delredovisning 2024.

Tullverket och Polismyndigheten har idag oftast platsbrist i sina lokaler som används för att ta hand om avfall eller gods som ska funktionstestas. Möjligheten att nyttja andra myndighetslokaler, begränsas och försvåras i nuläget av sekretesskrav i ärenden gällande beslagttaget gods, säkerhetsaccepter och oklarheter om vem som har ansvar för beslagttaget gods, men även till följd av de ytterligare hinder som tagits upp i föregående delredovisning i anslutning till

¹⁰ Naturvårdsverket. *Delredovisning av regeringsuppdrag om att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot avfallsbrottslighet* från den 29 februari 2024, avsnitt 4.1.3.

myndighetsgemensamma förvaringsplatser. Detta försvårar myndighetsgemensamma tillsynsinsatser.

5. Myndigheternas åtgärder mot avfallsbrottslighet

I detta avsnitt beskrivs de som myndigheterna bedömer behöver genomföras i syfte att motverka avfallsbrottslighet. Åtgärderna har tagits fram av de tio uppdragsmyndigheterna under 2024 och avser att genomföras under 2025 och framåt.

5.1 Utbilda markägare och entreprenörer om skogsbilvägar och avfall

Myndigheterna bedömer att det finns behov av att Naturvårdsverket länsstyrelserna medverkar med expertkunskap i Skogsstyrelsens utbildningar om skogsbilvägar riktade till markägare och entreprenörer som anlägger skogsbilvägar. Detta för att minska risken för att avfall illegalt används till skogsbilvägar.

Motivering till bedömningen: Att göra sig av med avfall genom att använda avfallsmassor vid konstruktion av skogsbilvägar är ett förekommande brottsligt tillvägagångssätt. I sammanhang där avfall illegalt bortskaffas i och med anläggandet av skogsbilvägar tenderar skogsägaren att anmäla förfarandet till Skogsstyrelsen. I samband med anmälan uppstår en möjlighet för myndigheterna att hitta en eventuell illegal avfallsverksamhet.

Inom OB-satsningens¹¹ projekt Vital har frågan om avfall som illegalt bortskaffas i och med anläggandet av skogsbilvägar lyfts och möten hållits med bland annat Skogsstyrelsen. Även projektgruppen inom ramen för detta uppdrag har haft möten med Skogsstyrelsen. Som en följd av detta har Skogsstyrelsen i sin tidning Skogseko¹² publicerat en artikel i syfte att sprida information om detta till alla skogsägare. Skogsstyrelsen har också för avsikt att ordna intern utbildning om denna problematik samt genomföra två webinarier för att utbilda skogsägare och entreprenörer verksamma med att anlägga skogsbilvägar. Länsstyrelsen i Stockholms län har under 2024 medverkat i Skogsstyrelsens interna utbildning och Naturvårdsverket kommer att delta i utbildningar riktade mot skogsägare och

¹¹ Polismyndigheten. *Myndighetsgemensam satsning mot organiserad brottslighet*. <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/organiserad-brottslighet/myndighetsgemensam-satsning-mot-organiserad-brottslighet/> (hämtad 2024-11-22).

¹² Skogseko. *Skogseko 1 oktober 2024* sida 6–7. <https://e-tidning.skogseko.se/p/skogseko/skogseko-nr-3-2024/r/4/6-7/1525/1567735>. (hämtad 2024-11-22).

entreprenörer. Syftet är att öka medvetenheten hos markägare och yrkesverksamma om problematiken med avfallsbrottslighet kopplat till skogsbilvägar och därigenom minska möjligheten till sådan brottslighet.

5.2 Ta fram vägledning för funktionskontroller

Myndigheterna bedömer att det finns behov av att tydliggöra vilka krav som ska gälla vid funktionskontroll av ämnen och föremål. Detta för att säkerställa en enhetlig och rättssäker bedömning om ämnen och föremål utgör avfall eller inte.

Motivering av bedömningen: För en del ämnen och föremål är det i vissa fall svårt att göra bedömningen om de utgör avfall eller ej utan att också kontrollera dess funktion. Det saknas idag samlad information och vägledning om vilka ämnen och föremål som kan eller bör funktionstestas, vilka funktionstest som är vedertagna och bör användas samt hur berörda myndigheter kan säkerställa att resultaten av sådana tester är objektiva och tillförlitliga.

När, hur och av vem funktionskontroller ska utföras och dokumenteras utreds vidare under 2025.

5.3 Utred behovet av platsspecifika miljöriskbedömningar hos REMA

Myndigheterna bedömer att det finns ett behov att (1) utreda behovet av miljöriskbedömningar i olika miljöbrottsutredningar, (2) hur detta behov bäst tillgodoses och (3) vilken aktör som är lämpligast att utföra sådana bedömningar.

Motivering av bedömningen: Det finns i en del mer komplicerade miljöbrottsutredningar anledning att göra en bedömning av vilken skada för miljön en viss gärning medfört eller kunnat medföra på en specifik plats. Ett exempel på när detta kan bli relevant är när bedömning ska göras om ett miljöbrott är att betrakta som grovt eller inte utgående från bestämmelserna i 29 kap. 1 § andra stycket miljöbalken. Ett syfte med att utreda behovet av en platsspecifik miljöriskbedömning är att ta ställning till om och när sådana bedömningar kan användas i brottsutredningar för att visa på att gärningen medfört eller kunnat medföra varaktiga skador av stor omfattning eller annars varit av särskilt farlig art, dvs. för att visa för domstol att rekvisiten i 29 kap. 1 § andra stycket miljöbalken föreligger och att på så sätt kunna bevisa för rätten att brottet är att anse som grovt.

I nuläget finns det inte någon utpekad aktör med uppgiften att utföra sådana miljöriskbedömningar och inte heller några fastslagna rutiner om hur en sådan utredningsåtgärd ska utföras eller redovisas.

Vilken myndighet, som i förekommande fall, ska ansvara för att det tas fram miljöriskbedömningar behöver utredas vidare.

Det som även behöver utredas vidare är hur ansvaret ska regleras, i föreskrifter, förordningstext eller på annat sätt samt vilka kostnader som framtagandet av miljöriskbedömningar kan medföra och hur dessa kostnader ska finansieras.

5.4 Uppdatera befintlig checklista som används vid kontroller av avfallstransporter på väg

Myndigheterna bedömer att det finns behov av att utveckla och uppdatera den handledning och checklista som används som stöd för personal från Polismyndigheten och övriga myndigheter som medverkar vid kontroller av avfallstransporter.

Motivering av bedömningen: Polismyndigheten har i samverkan med andra myndigheter tagit fram en handledning och en checklista som kan användas som stöd vid kontroller av avfallstransporter. Checklistan används främst av poliser vid kontroller av avfallstransporter, men är även ett stöd för personal vid andra myndigheter. Främst har den använts när personal vid länsstyrelser, Kustbevakningen och Tullverket genomför kontroller, antingen självständigt eller som del av myndighetsgemensam tillsyn av gränsöverskridande avfallstransporter.

Ansvaret för översynen av handledningen och checklistan föreslås ligga hos Polismyndigheten och genomföras i projektform, med deltagande från Polismyndigheten, länsstyrelser, Tullverket och Kustbevakningen.

Den nuvarande checklistan behöver omarbetas och uppdateras i flera avseenden, bland annat behöver aktuell lagstiftning uppdateras, till exempel vad gäller tullbefogenhetslagen (2024:710). Även handledningen ska göras mer tillämpbar för övriga myndigheter som deltar vid kontroller av avfallstransporter.

5.5 Förbättra tips- och informationshantering om avfallsbrott

Myndigheterna bedömer att det finns behov av bättre vägledning från Naturvårdsverket riktad till allmänheten och branschen om kontaktvägar för att lämna tips om avfallsbrott. Naturvårdsverket har för avsikt att utveckla vägledning inom området främst genom att sprida goda exempel.

Motivering av bedömningen: Idag saknas enkel och tillgänglig information om hur branschen och allmänheten kan felanmäla och tipsa myndigheter i samband med att de upptäckt ett troligt avfallsbrott. Det är också ofta svårt att vara anonym som

uppgiftslämnare vilket kan begränsa tipsinflödet. Naturvårdsverket har för avsikt att utveckla vägledning inom området, främst genom att sprida de goda exempel som finns hos olika kommuner, exempelvis Sollentuna kommun.¹³

På lång sikt kan detta bli en del av initiativet ”renare avfall”, beskrivet i avsnitt 3.5.4 ovan, där inkomna tips skulle kunna sorteras och värderas med hjälp av artificiell intelligens.

---

¹³ Sollentuna kommun. *Tipsa oss om avfallsbrott*. <https://www.sollentuna.se/bygga-bo--miljo/miljo-och-klimat/tipsa-oss-om-avfallsbrott/>. (hämtad 2024-11-12).

6. Planerat arbete under 2025

Under 2025 kommer arbetet med probleminventering utifrån fallstudier att fortsätta för att identifiera fler hinder för samverkan mot avfallsbrottslighet. Parallellt med det kommer mycket tid att läggas på att genomföra eller fördjupa utredningen av de bedömningar om åtgärder som redovisas i kapitel 5. Ambitionen är att antingen kunna ta fram förslag till regeringen om det bedöms relevant eller lägga grund för ändrade arbets sätt inom myndigheterna eller ändrad form för samverkan mellan myndigheter.

Vi kommer också att noga följa, och om det behövs, bidra till arbetet med utredningen *Förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter* (Dir. 2023:146).

I samband med att Miljöstraffrättsutredningen (M 2022:04) överlämnar sitt betänkande avser vi att föra dialog med utredningen för att undersöka om det finns utredningsspår som inte hunnit slutföras av utredningen men som kan vara av intresse och relevans för detta uppdrag.

Vi avser också att noga följa arbetet inom EU-projektet Perivallon¹⁴ där tekniker för upptäckt av avfallsupplag via fjärranalys undersöks och utvecklas för att bidra till att implementera arbetsmetoden i en svensk tillsynskontext. Perivallon, där Nationellt forensiskt center hos Polismyndigheten ingår som part, utvecklar även rättssäkra metoder för att mäta avfallshögars volym och densitet som kan ge stor nytta i tillsynsarbetet i Sverige.

Möjligheterna till att införa en kommunal kontaktpunkt, med särskilt ansvar för miljöbrottslighet, avser vi också att undersöka som ett led i att utveckla samverkan mellan nationella, regionala och kommunala myndigheter inom miljöbrottsområdet.

Vi avser också att titta närmare på hur kommunernas tillsynsarbete följs upp och revideras idag samt hur det kan förbättras.

Projektgruppen ser fram emot att driva projektet vidare för att utveckla det myndighetsgemensamma arbetet mot avfallsbrottslighet.

---

¹⁴Perivallon. *Protecting the European territory from organised environmental crime through intelligent threat detection tools*. <https://perivallon-he.eu/>. (hämtad 2024-11-22).

Sammanställning av åtgärder som myndigheterna arbetar vidare med under 2025

Åtgärd	Deltagande myndigheter	Kommentar
Utbildningsinsatser inom Polismyndigheten	Polismyndigheten	Beskrivs i avsnitt 3.5.1
Utreda om kommuners möjlighet att ta ut avgift för provtagning	Naturvårdsverket	Beskrivs i avsnitt 3.5.3
Utreda system för spårbarhet	eSam, Naturvårdsverket, länsstyrelserna	Beskrivs i avsnitt 3.5.4
Ta fram en behovsanalys av miljötillsyn dygnet runt	länsstyrelserna	Beskrivs i avsnitt 3.5.5
Ta fram vägledning om ny teknik för tillsyn	länsstyrelserna	Beskrivs i avsnitt 3.5.6
Ta fram vägledning för avfallsklassning	Naturvårdsverket	Beskrivs i avsnitt 3.5.7
Ta fram vägledning för tillämpning av stoppregeln	Naturvårdsverket	Beskrivs i avsnitt 3.5.8
Utvärdera arbetet med finansiella utredningar	Åklagarmyndigheten	Beskrivs i avsnitt 3.5.9
Utveckla kommunikation till allmänhet och bransch avseende tips	Alla tio myndigheter	Beskrivs i avsnitt 3.5.10
Driva pilotprojekt med strukturerad samverkan i två län om delade lägesbilder för avfallsbrott på lokal och regional nivå	Länsstyrelserna i Norrbotten och Skåne, Polismyndigheten	Beskrivs i avsnitt 3.5.11
Operativ samverkan länsstyrelse-AKC inom avfallsbrott i fler län	länsstyrelserna, Polismyndigheten	Beskrivs i avsnitt 3.5.12
Etablera kontaktpunkt för miljöbrott i alla polisregioner	Polismyndigheten	Beskrivs i avsnitt 3.5.13
Inled dialog om kontaktpunkt för miljöbrott i kommuner	Polismyndigheten, länsstyrelserna	Beskrivs i avsnitt 6.0

Analysera förslag om nytt system för företagens miljörapportering avseende offentliga data	Naturvårdsverket	Beskrivs i avsnitt 3.5.14
Medverka i Skogsstyrelsens utbildningsinsats om skogsbilvägar och avfall	Naturvårdsverket, länsstyrelserna	Beskrivs i avsnitt 5.1
Ta fram vägledning om funktionskontroller	Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten, länsstyrelserna	Beskrivs i avsnitt 5.2
Undersöka behovet av platsspecifika miljöriskbedömningar	Åklagarmyndigheten	Beskrivs i avsnitt 5.3
Uppdatera checklista för kontroll av avfallstransport på väg	Polismyndigheten	Beskrivs i avsnitt 5.4
Webbpublicering av vägledning och goda exempel på hur man lämnar tips om avfallsbrott	Naturvårdsverket	Beskrivs i avsnitt 5.5
Analysera slutbetänkandet från Miljöstraffrättsutredningen	Alla myndigheter	Beskrivs i avsnitt 6